

Příloha 1: Zkouška sluchového rozlišování WM

Zdeněk Matějček, 1988

Zkouška má ukázat, jak je u dítěte rozvinuta schopnost rozlišovat sluchem zvuky mluvené řeči. Slova ve dvojici vyslovujeme zřetelně, ale nijak zvlášť je nezdůrazňujeme. Tak např. ve slabikách „dy“ a „dí“ vyslovujeme „d“ a „ď“, ale nesnažíme se zdůrazňovat „y“ a „i“. Mezi jednotlivými slovy ve dvojici je pauza asi 1 sekundu. Dítě pak vždy ohlásí, byla-li obě slova stejná, nebo nestejná. Experimentátor odpověď zaznamená a přejde k další dvojici. Zkoušku dítěti uvedeme jako „zajímavou hru, kterou si teď zahrajeme. Budeme mluvit zvláštní cizí řečí, kde jsou docela jiná slova než v češtině. Já ti vždy řeknu dvě taková cizí slova za sebou a ty mi řekneš, zdali znějí stejně nebo nestejně. Napřed si to zkusíme“. Na to uvedeme tři zácvičné dvojice slov;

truf – traf, klaš – klaš, slem – slek.

Jestliže dá dítě nesprávnou odpověď, upozorníme je na to a dvojici slov znovu zopakujeme. Účelem zácviku je, aby dítě pochopilo, o co ve zkoušce jde.

Pak přejdeme k vlastní zkoušce. Jestliže dá dítě ve zkoušce nesprávnou odpověď, už je na chybu neupozorňujeme a neměníme způsob přednesu.

	stejně	nestejně		stejně	nestejně
pní – pní	_____	_____	ptýl – ptýl	_____	_____
zban – zban	_____	_____	dýnt – dýnt	_____	_____
fraš – flaš	_____	_____	štím – štým	_____	_____
bram – pram	_____	_____	nyvl x nyvl	_____	_____
žlef – šlef	_____	_____	tirp – tyrp	_____	_____
tmes – dmes	_____	_____	šnyp – šnip	_____	_____
tost – tost	_____	_____	ždys – ždis	_____	_____
vžep – všep	_____	_____	nýst – níst	_____	_____
kvěš – kveš	_____	_____	mnět – mně	_____	_____
štěl – štel	_____	_____	peř – pjeř	_____	_____

celkem správných odpovědí: _____

vyšetřil:

Příloha 2: Test témbrového sluchu a sluchové pozornosti předškolních dětí

Milena Kmentová

Charakteristika testu témbrového sluchu

Test je do značné míry nezávislý na předchozích hudebních zkušenostech dítěte (a dlouhodobé paměti témbru) i na pasivní a aktivní slovní zásobě a komunikačních schopnostech dítěte. Hudební materiál pro testování témbrového sluchu obsahuje jednu melodii na zácvik a osm melodií vlastního testu. Jádrem je píseň *Vyletěla holubička*. V jedné melodii se vždy vystřídají dva různé hlasy/nástroje po sobě, v těchto kombinacích:

0. (melodie na zácvik) dívčí zpěv/klavír
1. ženský zpěv/mužský zpěv
2. ženský zpěv – vokál á/zobcová s. flétna
3. zobcová s. flétna/housle
4. housle/varhany
5. varhany/klavír
6. klavír/příčná flétna
7. příčná flétna/zobcová s. flétna
8. housle/příčná flétna

Ke změně témbru dochází po čtvrtém, šestém nebo desátém taktu. Všechny melodie znějí v tónině C dur, v jednočárkované nebo dvoučárkované oktávě¹, mužský zpěv v malé oktávě.

Vyšetřovanému dítěti jsou před poslechem každé melodie předloženy dva obrázky těch nástrojů/zpěváků, které v následující chvíli uslyší. Dítě ví od examinátora, který hlas/nástroj začne hrát, na jeho obrázek před poslechem položí prst. Dítě má během poslechu ukázat na druhý předložený obrázek, jakmile uslyší druhý nástroj/hlas – tedy zareagovat na změnu témbru. Realizace testu trvá přibližně 8 minut.

Průběh individuálního testu témbrového sluchu předškolních dětí

pomůcky:

CD s nahrávkou Test témbrového sluchu

CD přehrávač

8 barevných (nejlépe zalaminovaných) obrázků zpěváků a muzikantů

černobílé obrázky „za odměnu“

videokamera

škála hodnocení témbrového sluchu

Obecně: Examinátor během testu **přirozeně komunikuje** s dítětem, pokud potřebuje povzbudit, zklidnit apod. **Během poslouchání se examinátor nehýbe a netěká očima.** Pokud dítě správně ukáže při změnu témbru během ukázky, může ex. přikývnout hlavou a po zaznění

---

¹ Notový zápis v jednočárkované oktávě realizuje zobcová sopránová flétna o oktávu výš. Tomu se polohou přizpůsobily housle a příčná flétna v melodii č. 3 a 7.

ukázky dítě pochválit. Pokud dítě přeskakuje na následující obrázek brzy (když slyší pauzu), ex. zdůrazní, ať příště počká, až nástroj uslyší. Pokud dítě ukazuje chybně, výsledek nekomentujeme.

Přípravná fáze testu

Examinátor: *Budu Ti pouštět písničku Vyletěla holubička ze skály.*

Ex. dítěti zazpívá první sloku písně nebo pustí stopu 1. Možný rozhovor s dítětem o písni. Ex. položí před dítě obrázek dívky a klavíristky.

*Ted' ti pustím písničku znovu. Na začátku ji bude zpívat holčička a po chvílce začne hrát klavír. Dáme si **oba** prst na holčičku a až uslyšíme klavír, přeskočíme prstem na klavír.*

Ex. pustí stopu 2. Na změnu reaguje pokud možno až po dítěti, pochválí. Pokud dítě adekvátně nereaguje: *Zpívá ještě holčička? Ne, už slyšíme klavír, tak na něj ukážeme.* Nabídne dítěti, jestli si to chce zkusit ještě jednou.

Samotný test

Ex. předloží před dítě obrázek zpěvačky a zpěváka.

Ted' bude stejnou písničku zpívat paní a pak ji vystřídá pán. Dej si prst na obrázek paní a počkej, až uslyšíš pána, ukaž na něj. Ex. pustí stopu 3.

Ex. vymění obrázek zpěváka za obrázek se zobcovou flétnou.

Ted' bude zase na začátku zpívat paní, ale bude zpívat jenom áá (ex. předvede zpěv část melodie zpívaný na vokál), jako kdyby zapomněla slova. A pak ji vystřídá flétna. Až uslyšíš flétnu, přeskočíš zase prstem z paní na flétnu. Ex. pustí stopu 4.

Ex. předloží před dítě obrázky se zobcovou flétnou a houslemi.

Flétna ted' bude hrát na začátku a pak ji vystřídají housle. Dej prst na flétnu, až uslyšíš housle, ukážeš na ně. Ex. pustí stopu 5.

Ex. předloží před dítě obrázky se zobcovou s houslemi a varhanami.

Ted' budou hrát na začátku housle a pak je vystřídají varhany. To je takový velký nástroj, většinou je v kostele. Až uslyšíš, že přestaly hrát housle, ukaž na varhany. Ex. pustí stopu 6.

Ex. předloží před dítě obrázky s varhanami a klavírem.

Varhany ted' budou hrát na začátku a vystřídá je klavír, to bude lehké, klavír dobře znáš. Dej si prst na varhany a až uslyšíš klavír, ukaž na něj. Ex. pustí stopu 7.

Ex. předloží před dítě obrázky s klavírem a příčnou flétnou.

Ted' bude hrát na začátku klavír a po něm příčná flétna, tu jsme tu ještě neměli. Dej si prst na klavír a počkej, až uslyšíš flétnu, ukaž na ni. Ex. pustí stopu 8.

Ex. předloží před dítě obrázky s příčnou flétnou a zobcovou flétnou.

Ted' mám pro tebe těžký úkol – na začátku bude hrát příčná flétna a potom zobcová flétna. Poslouchej dobře, je to jen malý rozdíl. Zase ukážeš prstem na druhou flétnu, až ji uslyšíš. Ex. pustí stopu 9.

Ex. předloží před dítě obrázky s houslemi a příčnou flétnou.

Poslední úkol nebude tak těžký. Začnou housle, ty už jsme slyšeli, a vystřídá je příčná flétna. Dej si prst na housle a pak ukážeš na flétnu. Ex. pustí stopu 10.

Ex. dítě pochválí a nabídne mu za odměnu černobílý obrázek některého muzikanta.

Příloha 3: Škála k vyhodnocení testu témbrového sluchu předškolních dětí

Milena Kmentová

Dítě má celkem 8 úkolů. U každého úkolu se hodnotí rychlost a správnost reakce na změnu témbru.

Škála k vyhodnocení témbrového sluchu v jednotlivých melodiích testu

0	Dítě nereaguje na podněty, projevuje nezájem, odmítá spolupracovat.
1	Dítě spolupracuje, ale nerozumí zcela úkolu, reaguje nahodile – ukáže druhý obrázek nezávisle na slyšeném; setrvává po celou melodii na prvním obrázku; na změnu témbru nereaguje ani jiným jednoznačným způsobem.
2	Dítě reaguje chybně, ačkoli zjevně rozumí úkolu – neukáže na druhý obrázek nebo až s velkým zpožděním (ve 4. taktu a později).
3	Dítě reaguje s malou prodlevou, chvíli váhá, ukáže příslušný obrázek ve 2. až 3. taktu; dítě se unáhlí, ukáže další obrázek předčasně během pomlky, pak se ale opraví a vyčká na skutečnou změnu témbru; dítě se „trefí“ a neopravuje – ukáže na druhý obrázek během pomlky, po níž nastala změna témbru.
4	Dítě okamžitě v 1. taktu reaguje na změnu témbru, bezprostředně ukáže příslušný obrázek.

Dítě tedy může v celém testu získat maximálně 32 bodů. Ze součtu bodů následně vychází celkové hodnocení úrovně témbrového sluchu dítěte.

Celkové hodnocení témbrového sluchu

0	0–3 body	Dítě odmítlo spolupracovat.
1	4–20 bodů	Dítě nerozlišuje sluchem změnu témbru; dítě částečně spolupracovalo, úkolu rozumělo jen částečně, při plnění úkolů reagovalo nahodile, „trefovalo se“.
2	21–28 bodů	Dítě částečně rozlišuje témbry; dítě převážně spolupracovalo, porozumělo úkolu, v jednotlivých případech váhalo nebo chybovalo.
3	29–31 bodů	Témbrový sluch dítěte je na velmi dobré úrovni; dítě spolupracovalo, rozumělo úkolu, ojediněle váhalo nebo chybovalo.
4	32 bodů	Dítě spolehlivě rozlišuje i malé změny témbru nástrojů; dítě bezchybně a okamžitě reagovalo na změnu témbru ve všech 8 případech.

Vzhledem k tomu, že se během testu detailně sleduje i úroveň sluchové pozornosti, je možné označit v tabulkách, které neúspěchy v rozlišení témbru jsou způsobeny spíše ztrátou sluchové pozornosti, než neschopností rozlišit témbry. Provedení testu trvá přibližně osm minut.

Příloha 4: Hodnocení kvality sluchové pozornosti

Milena Kmentová

Vyšetření sluchové pozornosti probíhá současně s testem témbrového sluchu. Vychází z hodnocení úrovně inhibice pohybů a udržování svalového napětí (tonu) během poslechu. Při analýze videozáznamu je používána tato pětibodová škála:

Škála k hodnocení sluchové pozornosti

0	Dítě zjevně projevuje nezáměr o činnost vyžadující naslouchání, celkově nespolupracuje.
1	Dítě nevydrží sedět, výrazně se kýve, kýve nohama, nedokáže eliminovat pohybovou aktivitu ve prospěch sluchové pozornosti, rozhlíží se, vyhledává jiné podněty.
2	Dítě sedí na místě, mírně se pohybuje (nohy, ruce, hlava), těká očima, rozhlíží se po místnosti nebo je naopak spíše pasivní, „usíná“, svalový tonus doprovázející soustředění není patrný.
3	Dítě se záměrně nehýbe, těká očima, svalový tonus doprovázející soustředění je patrný minimálně do okamžiku změny témbru; dělá určité stereotypní pohyby, které je neruší; dítě pozorně poslouchá a zároveň se slyšenou hudbou diriguje, imituje hru na nástroj nebo vykonává jiné odpovídající pohyby.
4	Dítě se nehýbe, netěká očima, eliminuje veškerou pohybovou aktivitu, svalový tonus doprovázející soustředění je patrný během celého úkolu; po vyslechnutí melodie se dítě uvolní, vydechne si.

Dítě tedy může v celém testu získat maximálně 32 bodů. Ze součtu bodů následně vychází celkové hodnocení úrovně sluchové pozornosti dítěte.

Celkové hodnocení úrovně sluchové pozornosti a jejího udržení během testu:

0	0	Dítě odmítlo spolupracovat.
1	1–8 bodů	Dítě nedokázalo navodit sluchovou pozornost, nedokončilo test nebo jen s velkými obtížemi.
2	9–16 bodů	Dítě se dokázalo částečně zklidnit ve prospěch sluchové pozornosti, ta ale byla v průběhu testu nestabilní – kolísala nebo upadala, dokončení testu vyžadovalo velké povzbuzování ze strany examinátora.
3	17–24 bodů	Sluchová pozornost umožnila dítěti pracovat během většiny testu, v průběhu testu se projevovat mírný úpadek koncentrace, dítě ale dobře reagovalo na povzbuzení, dítě dělalo během testu jen stereotypní pohyby nebo mírné pohyby, které je výrazně nerušily.
4	25–32 bodů	Sluchová pozornost umožnila dítěti pracovat během celého testu, dítě eliminovalo veškerou pohybovou aktivitu, svalový tonus doprovázející soustředění byl patrný během celého testu a nevykazoval významný pokles.

Příloha 5: Výsledky dětí s běžným vývojem řeči

Kód dítěte	Číslo melodie:	1	2	3	4	5	6	7	8	Celkem bodů TS	Celkem bodů SP	TS úroveň	SP úroveň	Test WM Správně/špatně	Úroveň FS
46CHS13	TS SP	4 1	4 2	4 3	3 2	4 3	3 3	3 3	4 3	29	20	3	3	17/3	2
85DS45	TS SP	4 4	4 4	3 4	4 4	4 4	4 4	3 4	4 4	30	32	3	4	18/2	3
74CHS65	TS SP	3 1	3 1	3 1	3 1	3 1	3 1	3 1	3 1	24	8	2	3	16/4	2
25CHS15	TS SP	4 4	4 4	3 2	3 3	4 3	4 3	3 4	4 4	29	28	3	4	19/1	3
29DS31	TS SP	4 3	3 4	3 4	4 4	3 4	4 4	4 4	3 3	28	30	3	4	14/6	2
71DS15	TS SP	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	32	32	4	4	10/10	2
12DS89	TS SP	3 4	3 3	2 4	4 4	3 3	2 2	4 4	3 4	24	28	2	4	10/10	2
55CHS62	TS SP	4 3	4 4	4 4	4 4	4 4	4 3	4 4	4 3	32	29	4	4	20/0	4
32DS74	TS SP	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	2 4	4 4	30	32	3	4	18/2	3
98DS72	TS SP	4 4	3 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	31	32	3	4	20/0	4
42CHS24	TS SP	3 4	3 4	2 4	4 4	4 4	4 4	2 4	3 4	25	32	2	4	9/11	2
87DS35	TS SP	4 3	4 3	4 3	4 3	4 3	4 3	3 3	3 3	31	24	3	3	19/1	3
54DS48	TS SP	4 3	2 3	4 4	4 3	4 3	4 4	4 4	4 4	30	28	3	4	18/2	3
21DS67	TS SP	4 4	4 4	3 3	4 4	3 4	4 4	2 4	2 4	26	31	2	4	18/2	3
33DS82	TS SP	4 4	4 4	3 4	4 4	4 4	4 4	3 4	4 4	30	32	3	4	17/3	2
84CHS49	TS SP	4 4	3 4	3 3	4 3	3 3	2 3	2 3	3 3	24	26	2	3	15/5	2
27DM48	TS SP	4 3	4 3	4 3	2 3	4 3	4 3	3 3	4 3	29	24	3	3	20/0	4
61CHM79	TS SP	4 4	4 3	3 4	4 4	4 4	4 4	3 4	3 4	29	31	3	4	19/1	3
23DM47	TS SP	4 3	4 3	3 3	4 3	4 3	4 3	4 4	4 4	31	27	3	4	17/3	2
72DM23	TS SP	4 3	4 3	4 3	4 3	4 3	4 3	4 3	4 3	32	24	4	3	16/4	2
66CHM27	TS SP	4 3	2 3	4 3	4 3	2 3	4 3	2 3	4 3	26	24	2	3	18/2	3
94CHM44	TS SP	4 3	4 3	4 3	3 3	4 3	4 3	3 3	3 3	29	24	3	3	15/5	2
79CHM21	TS SP	4 4	3 4	4 2	4 3	4 2	3 1	2 1	4 1	28	18	2	3	17/3	2
83CHM44	TS SP	4 2	4 2	4 2	4 3	3 2	4 4	4 2	2 2	29	19	3	3	18/2	3
76CHM13	TS SP	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	2 4	30	32	3	4	20/0	4
11DM46	TS SP	4 4	4 4	4 3	3 3	3 3	4 4	2 4	2 3	27	28	2	4	13/7	2
48DM72	TS SP	4 3	4 4	4 4	4 4	4 4	4 3	2 4	4 4	30	30	3	4	20/0	4